

Sygn. akt: III AUa 1623/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSO del. Beata Michalska

Protokolant: stażysta Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 14 sierpnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **J. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji J. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 3 października 2012 r., sygn. akt: V U 1494/12;

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 1623/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 lipca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił J. Z. przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku, wobec tego, iż na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony nie udowodnił, co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. Z.. Wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w części dotyczącej okresów zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w K. od 15 lutego 1979 roku do 31 marca 1990 roku oraz w Auto – (...) – N. A. B. od 1 kwietnia 1990 do 30 czerwca 1992 roku i zaliczenie ich w poczet stażu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie argumentując jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 października 2012 roku, sygn. akt: V U 1494/12, Sąd Okręgowy w Kaliszu, V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

J. Z. urodził się w dniu (...) roku. Z wykształcenia jest ślusarzem-mechanikiem. W okresie od 15 lutego 1979 roku do 30 czerwca 1992 roku zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) w K.. Umowa o pracę z dnia 14 lutego 1979 roku określała

stanowisko, jako „ładowacz”, zaś legitymacja pracownika z dnia 5 czerwca 1979 roku, jako „przod. spedycyjny”. Następca prawny (...) w dniu 27 sierpnia 2003 roku wydał ubezpieczonemu świadectwo pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z którym w okresie zatrudnienia w zakładzie, J. Z. świadczył pracę „dostawcy”, wykonując ciężkie prace wyładunkowe i załadunkowe. W dokumencie tym stanowisko pracy ubezpieczonego przypisano do wykazu A, działu VIII poz. 1 pkt. 1 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Handlu Wewnętrznego i Usług z dnia 10 listopada 1986 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu handlu wewnętrznego.

J. Z. wykonywał pracę w placówce terenowej, a później agencji (...) w K., podlegającej organizacyjnie pod (...) w K.. Przedsiębiorstwo zajmowało się transportem towarów na użytek handlu – rozważeniem towarów z hurtowni lub od producenta do poszczególnych sklepów. Były to opakowane produkty spożywcze, sprzęt AGD, RTV. Towar nie był przewożony luzem, ale zawsze właściwie opakowany. Napoje butelkowane przewożono w transporterach. Praca wykonywana była przez zespół w skład, którego wchodził kierowca oraz dostawca – spedytor. Do obowiązków dostawcy – spedytora należało prowadzenie dokumentacji związanej z transportem towarów oraz jego załadunek na samochód i rozładunek w sklepie. Pracownik ten ponosił odpowiedzialność za przewożony towar. W przypadku towarów ciężkich lub o większych gabarytach w rozładunku lub załadunku pomagał kierowca. Ponadto, w ramach handlu, poza transportem, wykonywano też usługi przy rozładunku wagonów z węglem lub wapnem. Były to tzw. wahadła. W ogólnym transporcie stanowiły one ok. 30 %. Wówczas J. Z. wykonywał pracę ładowacza – pracując fizycznie łopatą.

W świetle tak poczynionych ustaleń faktycznych Sąd I instancji doszedł do przekonania, że odwołanie J. Z. nie zasługuje na uwzględnienie. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dostarczył podstaw do uznania pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w spornym okresie zatrudnienia za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku. Stanowisko określone, w przywołanych przez ubezpieczonego zarządzeniach właściwego ministra, jako spedytor – ładowacz odnieść jednak należy do ciężkich prac załadunkowych i wyładunkowych oraz przeładunku materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Praca przy tego rodzaju materiałach wykonywana być musi stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. J. Z. trudnił się zaś transportem towarów spożywczych, sprzętu AGD oraz RTV. Jedynie praca przy rozładunku węgla i wapna mogła odpowiadać pracy w warunkach szczególnych. Niemniej jednak, stanowiła ona tylko 30 % ogółu transportu. Nie była, więc wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Stanowiska Sądu nie mógł zmienić również fakt wystawienia przez zakład pracy świadectw wykonywania przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych. Świadectwa pracy, jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c. nie wiążą, bowiem Sądu i mogą podlegać kontroli, co do prawdziwości wskazanych faktów oraz prawidłowości wskazanej podstawy prawnej.

W związku z powyższym, Sąd I instancji, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie zaskarżył w całości apelacją J. Z., zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze;
2. naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na odmowie wiarygodności zeznaniom powoda i świadków w przypadku, gdy zeznania te potwierdzają wykonywanie swoich obowiązków w ciężkich warunkach, nieporównywalnych do prac wykonywanych w obecnym czasie;
3. naruszenie przepisów postępowania, a to art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom powoda.

W uzasadnieniu zarzutów apelacji skarżący podniósł, iż rozstrzygnięcie Sądu I instancji narusza prawo materialne. Z treści przepisu poz. 1, dział VIII, wynika bowiem, iż wymóg szczególnej charakterystyki produktów (materiały sypkie, pyliste, toksyczne, żrące lub parzące) odnosić należy wyłącznie do prac związanych z ich przeładunkiem, nie zaś z załadunkiem i wyładunkiem. J. Z. dodał przy tym, że treść rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 roku nie przystaje do obecnej metodologii i techniki transportowej oraz prac załadunkowych i wyładunkowych. Prac wykonywanych wówczas nie sposób, więc porównywać z tymi wykonywanymi aktualnie. Ponadto Sąd I instancji bezzasadnie odmówił wiary świadkom potwierdzającym rodzaj pracy, charakter wykonywania prac załadunkowych i wyładunkowych, co do trudności ich wykonywania.

W związku z powyższym skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Kaliszu, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku u uznanie, że powód w okresie zatrudnienia od 15 lutego 1979 roku do 30 czerwca 1992 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach, wskutek czego nabył prawo do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie było prawo J. Z. do emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach. Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. 2009, Nr 153, poz. 1227 z zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. do 1 stycznia 1999 r. osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Przepis § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) mający zastosowanie na mocy art. 32 ust. 4 przewiduje, że pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Bezspornym było spełnienie przez ubezpieczonego wszystkich przesłanek nabycia prawa do świadczenia poza warunkiem posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Z uwagi na treść § 2 tego rozporządzenia wymaga się by była to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Nie jest przy tym istotna nazwa zajmowanego przez pracownika stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Zatem praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10 LEX nr 950426).

W niniejszej sprawie spornym był okres pracy w Przedsiębiorstwie (...) w K. od 15 lutego 1979 r. do 30 czerwca 1992 r. Wnioskodawca wskazywał, że wykonywał wówczas pracę w szczególnych warunkach gdyż był zatrudniony przy ciężkich pracach załadunkowych i wyładunkowych, co odpowiada pkt 1 działu VIII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. Sąd Okręgowy uznał, że co prawda istotnie w czasie tym wnioskodawca

zajmował się rozładunkiem i załadunkiem towarów przewożonych samochodami, jednakże w przeważającej części były to ładunki zapakowane (sprzęt AGD, RTV opakowane produkty spożywcze). Zajmował się także towarami w stanie sypkim (wapno, węgiel) jednakże stanowiło to znacząco mniejszy wycinek jego pracy. Ustawodawca zaś za pracę w szczególnych warunkach uznaje jedynie ciężkie prace załadunkowe, rozładunkowe oraz przeładunkowe ale jedynie materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących. Tych zaś prac wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W apelacji skarżący kwestionował przede wszystkim sposób rozumienia przedmiotowej pozycji wykazu podkreślając, że w istocie chodzi o dwa rodzaje prac: ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe wszelkich produktów oraz o prace związane z przeładunkiem materiałów sypkich, pylistych itd. W sporze tym rację trzeba jednak przyznać Sądowi Okręgowemu. Przedmiotowe rozporządzenie w pkt 1 działu VIII wykazu A literalnie brzmi w sposób następujący: „ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie”. Widocznym jest więc, że ustawodawca nie dokonał bynajmniej rozbicia tego punktu na dwa podpunkty, jak uczynił to odwołujący w apelacji, tj. na ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz na przeładunek specjalnych materiałów. Przeciwnie określenie czynności stanowiących pracę w szczególnych warunkach zawarł w jednym zdaniu, bez ich rodzajowego rozdzielenia. Można wskazać, że podobny zabieg redakcyjny został zastosowany w pkt 40 działu IV gdzie mowa jest o „pracach magazynowych, załadunkowych, rozładunkowych, transporcie oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych - pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych”. Również i tu zastosowano spójnik „oraz”, a nie budzi wątpliwości fakt, że w wymienionej pozycji chodzi wyłącznie o prace, w których pracownik ma bezpośredni kontakt z wymienionymi tam substancjami (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 lutego 2013 r. III AUa 788/12 LEX nr 1314900). Zatem prawidłowa wykładnia tego przepisu wskazuje, że ustawodawca chodzi o załadunek, wyładunek i przeładunek, ale właśnie materiałów niebezpiecznych a nie jakichkolwiek. Samo wskazywanie na fakt dźwigania dużych ciężarów jest niewystarczające bowiem przedmiotowa pozycja dotyczy przede wszystkim obcowania z produktami szczególnymi, zaś głównym jej wyznacznikiem nie jest tu sama waga tych produktów. Z tych też względów należy uznać, że Sąd pierwszej instancji w sposób właściwy zinterpretował rzezonny przepis i zastosował go w sprawie.

Skarżący zarzucał również Sądowi, iż ten niewłaściwie ustalił w sprawie stan faktyczny bowiem uznał, że dowody nie świadczą o tym, by wnioskodawca pracował w warunkach ciężkich i szkodliwych. Zarzut ten jest o tyle niezasadny, że Sąd Okręgowy nie tyle ustalił taką okoliczność, ile przyjął, że charakter zadań pracowniczych odwołującego nie pozwala zakwalifikować jego pracy jako wymienionej w pkt 1 działu VIII. Nie oceniał zatem faktycznej „ciężkości” czy „szkodliwości” pracy ale badał czy może ona być przyrównana do pracy wymienionej w wykazie. Podkreślić tu bowiem trzeba, że wykonywanie pracy "w warunkach szkodliwych", nie jest tożsame z pojęciem wykonywania pracy "w warunkach szczególnych". Nie każda praca w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych uprawnia bowiem do otrzymania wcześniejszej emerytury. Wykaz prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do skorzystania z emerytury w niższym wieku emerytalnym, zawiera bowiem wyłącznie załącznik do powołanego rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zatem nawet obiektywnie ciężka i obciążająca organizm praca o ile nie odpowiada którejś z pozycji wykazu, nie może być uwzględniona przy badaniu przesłanek uzyskania emerytury z art. 32 ustawy emerytalnej. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, czego odwołujący w apelacji w gruncie rzeczy nie kwestionował, wynika zaś, że jego praca polegała na szeroko pojętym przewiezieniu towaru z punktu do punktu. Zatem dokonywał on załadunku przewożonego produktu, dbał o jego przewiezienie do wyznaczonego odbiorcy, jego rozładunek i załatwieniu wszelkich formalności. Przewożony był sprzęt AGD, RTV, zapakowane produkty spożywcze. Jak wynika z dowodów, głównie z zeznań świadka A. B., tego rodzaju zadania zajmowały wnioskodawcy 70% czasu pracy. Przez pozostały czas dokonywał on natomiast załadunku i rozładunku wagonów z wapnem i węglem. W świetle tych ustaleń i wobec przedstawionej wyżej koniecznej wykładni przedmiotowego punktu wykazu A, należy przyjąć, że jedynie przez około 30% czasu wnioskodawca wykonywał pracę dającą się zakwalifikować pod którąś z pozycji rozporządzenia (rozładunek węgla, wapna). Przez pozostałą część pracy zajmował się wyładunkiem i załadunkiem jednakże nie były to materiały wymienione w wykazie. Ustalenie tej treści nie budzi wątpliwości w świetle zeznań świadków i zostało dokonane w zgodzie z zasadą wynikającą z art. 233 § 1 k.p.c.

Wobec takiego ustalenia i w konsekwencji wyraźnej treści § 2 ust. 1 rozporządzenia, że praca w szczególnych warunkach musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie jest możliwe uwzględnienie okresu zatrudnienia wnioskodawcy w przedmiotowym przedsiębiorstwie. Pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 wykonywał on bowiem jedynie podczas części i to mniejszej czasu pracy. Przeważającą część tego czasu zajmował mu bowiem transport i rozładunek produktów nie wymienionych w rozporządzeniu. Podkreślić tu przy tym trzeba, powtarzając za Sądem Okręgowym, że świadectwo pracy w szczególnych warunkach nie ma tu szczególnej mocy dowodowej i jeżeli nie odzwierciedla rzeczywistości jaka wyłania się z innych dowodów, może zostać pominięte przy ustalaniu stanu faktycznego.

Sąd Apelacyjny pragnie zwrócić uwagę na jeszcze jedną rzecz. Nawet gdyby przyjąć, że samodzielnie ciężka praca przy wyładunku i rozładunku jakichkolwiek produktów jest pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy, to nadal pozostaje konieczny warunek świadczenia takiej pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika zaś, że de facto gros czasu pracy wnioskodawca spędzał w samochodzie transportującym towar i jedynie podczas odbioru produktu i jego dostarczenia do celu zajmował się załadunkiem i wyładunkiem, dźwigał ciężary. Do jego obowiązków należało przy tym także zadbanie o stronę formalną transportu. Zatem zastanowić się można, czy taki rozkład czasowy jego obowiązków oznacza, że ciągle zajmował się ciężkimi pracami załadunkowymi i wyładunkowymi w porównaniu np. do osób, które ciągle przebywały w miejscu załadunku i wyładunku i praktycznie stale takie zadania wykonywały. Także i ten argument może przemawiać przeciwko zaliczeniu przedmiotowego okresu.

Podobną argumentację można odnieść do drugiego zgłoszonego przez wnioskodawcę okresu w (...)N. A. B. z uwagi na tożsame warunki zatrudnienia.

Zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c. jest bezzasadny bowiem w toku postępowania sądowego nie dopuszczono dowodu z zeznań odwołującego, zeznawali jedynie świadkowie.

Reasumując poczynione rozważania Sąd Apelacyjny w pełni podziela wykładnię pkt 1 działu VIII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. jak również i jego zastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Nie było podstaw do uwzględnienia spornego okresu jako okresu pracy w szczególnych warunkach, a tym samym wnioskodawca nie zdołał wykazać posiadania co najmniej 15 lat tego rodzaju pracy. Nie spełnił przez to koniecznego warunku uzyskania żądanego świadczenia. W powyższym świetle jego apelację należy uznać za bezzasadną i podlegającą na podstawie art. 385 k.p.c. oddaleniu.